

De afgelopen twee jaar zijn we anders gaan werken onder invloed van de beperkingen die de COVID 19-pandemie ons oplegde. Minder plaatsgebonden, meer digitaal,... Bibliotheken hebben zich moeten aanpassen aan een nieuwe werkelijkheid. Bepaalde ontwikkelingen zijn in een stroomversnelling gekomen, nieuwe mogelijkheden zijn verkend. Welke lessen hebben we geleerd en kunnen we ook in het post-coronatijdperk inzetten?

Het OKBN heeft afgelopen najaar besloten om het beste, meest innovatieve project of idee in coronatijd te waarderen met de OKBN-innovatieprijs.

Hoe ben jij in jouw bibliotheek de afgelopen twee jaar aan het werk geweest met je collega's en voor je klanten? Wat kon opeens juist wel en zelfs beter of sneller? En wie had, of heeft, daar profijt van: je klant, je collega's of allebei? Kortom, een dienst of product waardoor een verbetering is ingezet of tot stand gebracht en waar òf de klant, òf je collega's òf allebei van profiteren.

De jury bestaat uit Frank Huysmans (hoogleraar Informatiesamenleving, UvA), Marg van der Burgh (programmamanager Metamorfoze bij de KB) en Geert-Jan Koot (voormalig conservator/hoofd bibliotheek van het Rijksmuseum).

De opdracht van het OKBN bestuur aan de jury was om een shortlist samen te stellen van de drie beste inzendingen. Ondanks verlenging van de inzendtermijn zijn slechts drie voorstellen ontvangen. Vervolgens is verzocht om een ranking te geven en een juryrapport samen te stellen.

In de uitnodiging voor het inzenden van voorstellen werden de volgende vragen gesteld die hebben meegewogen als uitgangspunten voor de beoordeling.

Wat heb je vernieuwd/veranderd?

Wat is hieraan innovatief?

Wat heb je hierdoor verbeterd?

Hoe kunnen andere instellingen hiervan profiteren/leren?

Ingediende projecten – opmerkingen van de jury in cursief

DAL - Digital Artists Library én Digitale Artiesten Librije

De doelstelling van de curator Mariska van der Burgt is om een interactief en multidisciplinair netwerk van en voor alle creatieve professionals op te zetten. Voor de ontwikkeling van DAL is gekozen voor het opzetten van pilots. Als eerste een interactieve catalogus die collecties en stoelen van de ontwerpers van dit millennium omvat. De beperkingen opgelegd door COVID-19 hebben geleid tot deelname aan de Open Call voor Innovatielabs waarvoor een projectplan is opgesteld waarin alle opgebouwde kennis over DAL is uitgeschreven. Hierin komt als belangrijkste vraagstuk naar voren: Hoe leiden we de bezoeker soepel door het beeldmateriaal uit de bronarchieven vanuit de huidige technieken als UX, IU, IA, en Linked Open Data?

Het toegankelijk maken door het verbinden van data van professionals appelleert zeker aan een behoefte. Een innovatief en ambitieus project waarvan de uitkomst nog onzeker is maar zonder een sterke relatie met de beperkingen opgelegd door COVID-19.

Met betrekking tot innovatie is het zinvol om voor dit project ook kennis op te halen bij Netwerk Digitaal Erfgoed aangezien hier tools en richtlijnen worden ontwikkeld om data duurzaam te maken voor nieuwe toepassingen. Een voorbeeld is hoe met leveranciers gewerkt wordt om te zorgen dat de databeheerssystemen doorontwikkeld worden om LOD te genereren. Het project kan tot iets moois

leiden om een bepaalde doelgroep van informatie te voorzien voor verder onderzoek en andere toepassingen voor een breder publiek.

Textielmuseum : Verfreceptenboeken

Het onderzoek naar de collectie manuscripten met verfrecepten voor textiel van 1700 tot 1970 is opgezet als een Citizen Science Project, wetenschappelijk onderzoek dat vrijwilligers samen met of onder begeleiding van wetenschappers uitvoeren. Het project Verfreceptenboeken is innovatief, omdat het een groep mensen aanspreekt met veel kennis en interesse voor kleurstoffen die verspreid over Nederland woont. Door het project vormen deze mensen nu een bijzondere kennissamenleving. Zonder corona was de mogelijkheid van online bijeenkomsten niet gebruikt voor dit project. Online bijeenkomsten zijn een voorwaarde voor het slagen van dit project, omdat de deelnemers uit heel Nederland komen en niet zo vaak naar het TextielMuseum kunnen reizen. Aanleiding voor dit onderzoek is de tentoonstelling Kleurstof in 2022. De resultaten van het onderzoek worden in dit kader in verschillende vormen gepresenteerd.

Het project Verfreceptenboeken kan worden gezien als een verdere ontwikkeling en verdieping van crowdsourcing projecten van bijvoorbeeld archiefdiensten. De door COVID-19 opgelegde beperkingen gekozen online inzet van vrijwilligers met uiteenlopende achtergronden levert een verrijking op van het wetenschappelijk model en het ontstaan van een nieuwe kennissamenleving. Een vernieuwend samenwerkingsmodel dat ook in de toekomst vruchten kan afwerpen en als voorbeeld dient voor andere instellingen.

Het project is innovatief omdat er vanuit verschillende perspectieven onderzoek wordt gedaan. De bijzondere mix van Citizen Science, wetenschappers en erfgoedprofessionals kan wellicht leiden tot bijzondere onderzoeksresultaten. Het is bijzonder om te zien dat de Verfreceptenboeken ook worden gezien als archiefbronnen en er al een goede samenwerking is gevonden met het Regionaal Archief Tilburg. We hopen dat deze resultaten van dit driedelig onderzoek ook duurzaam bewaard blijven en mogelijk in de toekomst gekoppeld kunnen worden aan andere archiefbronnen en verfreceptenboeken zoals de Staalverfboeken van Museum De Lakenhal en andere archiefbronnen elders in Nederland.

Universiteit van Amsterdam : Online Study Space (OSS)

De Online Study Space is in 2020 opgezet als een online ondersteuning voor studenten van de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam door de Bibliotheek van de UvA. Voor studenten was de impact van de sluiting van de studiezalen tijdens de lockdown ten gevolge van COVID-19 een aanslag op de motivatie. De online studie omgeving van de bibliotheken vormt een belangrijk houvast om te blijven communiceren met medestudenten, maar ook voor de binding met de instelling. De online omgeving biedt de studenten een positieve leerervaring, structuur en sociale contacten met medestudenten. Het resultaat is bijna 1200 deelnemende studenten die kennis uitwisselen, beter gemotiveerd worden en medestudenten ontmoeten. Verschillende platforms onder leiding van hosts zijn opgezet om maatwerk te leveren zoals chat- en studieplatforms, een kanaal voor scriptieschrijvers en kanalen voor opleidingen. Deze studieomgeving wordt doorontwikkeld om de behoeften in online studeren beter te kunnen begrijpen, de studie-ervaring van de studenten te verbeteren en heeft toekomst als aansluiting met verschillende leermethoden als blended learning.

Coronatijd was een zeer moeilijke tijd voor studenten waarbij het niet gemakkelijk was om vooral ook voor eerstejaarsstudenten goed aansluiting te vinden bij medestudenten en gemotiveerd te blijven studeren. Vooral de special events zoals de extra ondersteuning voor scriptieschrijvers wordt meestal

digitaal gefaciliteerd door andere (commerciële) kanalen. Dit onderdeel geïntegreerd in Online Study Space is een positieve verandering voor scriptieschrijvers.

Het project heeft een belangrijke positieve werking voor veel studenten en beide instituten, met een toekomstperspectief als model voor nieuwe leermethoden. Vanwege de positieve ervaringen van deelnemende studenten van diverse studierichtingen en studieniveaus is het goed toepasbaar voor andere opleidingsinstellingen.

Gezien de grote impact en de blijvende vernieuwende werking is de jury van mening dat het project OSS de eerste prijs verdient.

Geert-Jan Koot
Marg van der Burgh
Frank Huysmans

Het oordeel van de jury is opgesteld voorafgaand aan de bekendmaking van de onderstaande resultaten van de publieksstemming.

Publieksstemmen voor de innovatieprijs (totaal 38):

DAL: 3

Verfreceptenboeken: 12

Online Study Space: 23